Provincie Oost-Vlaanderen - Culturele Bibliotheek

Geachte Lezer,

Wij zijn verheugd U het eerste nummer van het tijdschrift "Heemkring Okegem" te kunnen aanbieden.

Toen onze kring verleden jaar (maart 1975) gesticht werd, waren de bestuursleden van mening jaarlijks een brochure te laten verschijnen onder de titel "Annalen".

Dit gebeurde eind december '75 en behandelde "132 jaar gemeentelijk onderwijs te Okegem", of de groei, de bloei en het einde van het gemeentelijk onderwijs. Deze eerste uitgave kende een onverwachte belangstelling (reeds lang uitgeput en al meer dan 25 inschrijvingen voor mogelijke tweede uitgave).

Intussen werden de auteurs van dit werk bekroond met de "Orde voor Heemkunde".

Door deze belangstelling en waardering aangemoedigd, besloot het bestuur om voortaan een viermaandelijks informatieblad te laten verschijnen met gegevens over de geschiedenis van onze gemeente, het volksleven en wat er mee samengaat.

Dank zij het opzoekingswerk van onze bestuursleden kregen wij meer dan voldoende tekst bijeen zodat ons eerste blad dan ook een dubbel nummer wordt.

Wij hopen dat Okegem, ook na de fusie, door de Heemkring zal blijven leven.

Achteraan in het blad een eerste lijst van ereleden en leden, wij verwachten dat die nog zal verdubbelen.

Namens de Heemkring,
De voorzitter,

STATUTEN HÉEMKRING OKEGEM

Stichtingsdatum : 18 maart 1975

Bestuursleden : ere-voorzitter : Beeckman Adolf, voorzitter : De Jonge Pierre, secretaris : Van Isterdael Herman, penningmeester : Van der Speeten Jozef, verdere leden : Neukermans Eugeen, Van de Perre Chris, Van de Perre Eric, Van de Perre Rik, Van Tricht Herman.

- Kulturele vereniging zonder winstgevende noch politieke oogmerken.
- Toegankelijk voor alle personen zonder onderscheid van politieke of levensopvattingen.
- Enkel de voorzitter en de secretaris zijn gemachtigd in naam van de vereniging op te treden en dit na advies van de bestuursleden te hebben ingeroepen, welke met meerderheid van stemmen beslissen.
- De bestuursleden moeten minstens vier maal per jaar vergaderen.
- De voorzitter en de secretaris worden verkozen voor de duur van één jaar.
- Enkel de vergadering van bestuursleden kan bij meerderheid van stemmen een lid uitsluiten voor handelingen in strijd met de geest van de vereniging.

<u>DOELSTELLINGEN</u> :

A. De bevolking in contact brengen met het geschiedkundig verleden van de gemeente :
   a) door het opzoeken en optekenen van de geschiedenis van Okegem, zijn heerlijkheid Idevoorde, zijn bewoners;
   b) door het opzoeken in akten van familiestambomen;
   c) door opgravingen;
   d) door het uitstippelen en inrichten van geleide wandelingen in de gemeente en omliggende;
   e) door het onderhouden, restaureren van geschiedkundige, waardevolle voorwerpen;
   f) door het aanvragen ter klassering van historische plaatsen.

B. Tentoonstellingen houden, afgestemd op de ontwikkeling van de ouderen en van de jeugd.
Algemene onderwerpen :
a) geschiedenis
b) stambomen
c) schilderkunst van plaatselijke krachten
d) oude ambachten beoefend te Okegem
e) rijk verleden
f) allerhande statistieken i.v.m. de bevolking en de gemeente.

Bij eventuele ontbinding van de vereniging worden de in kas zijnde gelden overgemaakt aan het gemeentebestuur. Geschonken voorwerpen gaan terug naar de schenker.

****

JOHANNES OCKEGHEM (1420-1497)

JAN (VAN?) OKEGEM

Deze grootmeester van de muziek en leider van de wereldvermaarde polyfonistenschool werd - naar alle waarschijnlijkheid - omtrent 1420 te Dendermonde geboren. Ons dorp wordt beschouwd als zijnde de bakermat van de familie Ockeghem.

Talrijke vorsers deden opzoekingen om zijn afstamming te kunnen bepalen. Algemeen wordt aangenomen dat zijn voorouders wel afkomstig waren uit onze gemeente.

De gemeente Okegem wordt een eerste maal vermeld in 1165 (de naam komt van Ukinga heim, wat woning van de lieden van Uko betekent).

De familienaam Ockeghem is terug te vinden in een Charter van 1188, waar een Willem van Ockeghem wordt vernoemd. In 1197 komen Walter en Goswinus van Ockeghem voor, respectievelijk als getuige en medebezegelaar van een charter van Raes van Gavere. In 1251 treft men een zekere Roeland van Ockeghem aan. Rond 1209 was Ridder Impinus van Ockeghem een leenman van de heer van Liedekerke. Een andere ridder, Willem van Ockeghem hield het kasteel van Gwijde van Dampierre te Okegem in leen (1295). Het is deze Willem die het ambt van meier in het dorp uitoefende en er op het kerkhof van de gemeente door Hugo van der Borst en zijn trawanten werd vermoord. De moordenaars werden in 1327 gestraft en uit het land gebannen. Nu wordt aangenomen dat de familie van de vermoorde meier toen de plaats verliet "welke niets dan droeve herinneringen bij haar verwekken moest".

Zo bestaat de mogelijkheid dat een der afstammelingen zich toen te Dendermonde vestigde. Een rentboek van het begijnhof van na 1358 vermeldt : "Jan Ockeghem en Katelijne zijn wijf, betrekken een huis aan de Begijnestraat". Wij kunnen besluiten : de familie Ockeghem is te Dendermonde terechtgekomen.

Omtrent de geboortedatum en het verblijf van de (van) Ockeghem's

te Dendermonde zijn talrijke bijdragen terug te vinden in "Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van Dendermonde".

Kort samengevat komt het hier op neer : Uit vergelijking van verschillende gevonden data bij de familienaam Ockeghem voorkomende in rentboeken uit die tijd, kon men besluiten dat Jan (van) Ockeghem rond 1420 is geboren, dat hij de kleinzoon kan zijn van hoger genoemde Jan Ockeghem, (dan draagt hij de naam Jan van zijn peter ?) maar hij kan ook de kleinzoon zijn van een zekere Willem Ockeghem, die rond die tijd in Dendermonde als bakker opgetekend staat of van Karel Ockeghem, die er als bierhandelaar vermeld staat. Verder blijft er ook de mogelijkheid dat Johannes een afstammeling zou zijn van een alhier achtergebleven familielid Ockeghem, zodat ook L. Ontrop gelijk kan hebben waar hij schrijft (Vlaanderen in de muziek) dat Johannes Ockeghem te Okegem is geboren, doch evenmin - als zij die beweren dat hij in Dendermonde is geboren - bewijsstukken of bronnen kan vermelden. Tot op heden werd geen enkel document gevonden waar men "zoon van" zou kunnen uit afleiden.

Het is in 1443-44 dat wij Johannes, onze musicus, voor het eerst vermeld vinden als zanger uit het koor van de Antwerpse O.-L.-Vrouwekerk.

In 1448 is de nog jonge man in Moulins (Fr.) verbonden aan de kapel van hertog Karel I. Waarschijnlijk is het van daaruit dat hij in betrekking komt met het Franse hof.

In 1453 tot aan zijn dood zal hij in dienst blijven van de Franse koningen, Karel VII, Lodewijk XI en Karel VIII.

Als blijk voor zijn hoge waardering werd hij door koning Karel VII aangesteld als schatmeester van de abdij van Sint-Martin te Tours, een der hoogste en rijkste ambten van Frankrijk. In 1461 werd hij ontslagen van verplichte residentie te Tours, zodat wij hem in volgende jaren aan het Franse hof zullen ontmoeten.

In 1465, onder Lodewijk XI, werd hij vernoemd als Koninklijke Kapelmeester. Hij stond er hoog in aanzien. De koning zond hem in 1470, waarschijnlijk met een diplomatieke zending, naar Span-

je. Zijn faam was toen reeds ver buiten de Franse grenzen verspreid.

De hertog van Milaan vraagt in een brief gericht aan Domino Johanni Okenhem behulpzaam te zijn bij het aanwerven van zangers voor zijn hofkapel.

Ook onder de regering van Karel VIII blijft Ockeghem in het bezit van zijn voorrechten.

In 1484 is hij met een gevolg in Damme en in Brugge. Hij werd er officieel verwelkomd (rekeningen vermelden de hoeveelheid wijn die er voor die gelegenheid aangekocht werd).

Verder treffen wij hem bijna jaarlijks vermeld in de rekeningen van de abdij van Tours tot in 1494.

Hij overleed op 6 februari 1497. Uit de talrijke rouwbetuigingen moeten vermeld worden : een 400 verzen lang gedicht van G. Crétin, waarin Ockeghem's lof bezongen wordt en de bekende componisten uit die tijd opgeroepen worden om te treuren om zijn afsterven (samengevat in een vers : Chantres, pleurez ce notable Seigneur).

Ook de humanist Erasmus heeft een lijkdicht aan Johannes Ockeghem gewijd (men weet niet of hij Ockeghem persoonlijk gekend heeft). Hier volgt de vertaling van het eerste vers door Bert De Corte ter gelegenheid van het Erasmusjaar in 1969.

Is zij voorgoed tot zwijgen
gebracht die eens zo edele stem
de gouden stem van okegem ?
Gedoofd de luister der muziek ? ...

In vergelijking met andere meesters uit die tijd is het aantal zijner composities - daarom niet minder belangrijk - niet uitzonderlijk groot : 10 volledige missen, enkele misfragmenten en een Requiemmis, 8 motetten en 21 chansons. Verder is er ook nog sprake van een "compositiewonder", een beroemde canon in 36 stemmen.

Het valt moeilijk de rol en de betekenis van Johannes Ockeghem in "het tijdperk van de Nederlandse polyfonie" of in "de gouden

eeuw" der Nederlandse muziek te omschrijven. Hier volgt de beoordeling welke Dr. J. Robijns K.U.L. schrijft : "Ongetwijfeld is hij een ongeëvenaard meester in de techniek, doch deze kunsttoeren komen in zijn oeuvre slechts op de tweede plaats. Zelfs wanneer hij zijn technische vaardigheid tentoonspreidt, bepaalde problemen stelt of zich een kunstige techniek oplegt, weet hij dit alles ten dienste te stellen van de hogere kunst, komen de oplossingen tot ons zonder dat wij de geleverde inspanningen merken, zodat wij slechts getroffen worden door de zuivere schoonheid, door een zekere mystieke spiritualiteit in zijn missen en motetten en een sublieme fijnzinnigheid in zijn chansons". Hij wordt beschouwd als de onmiddellijke voorbereider van de renaissance in de muziek.

Ockeghem heeft veel volgelingen gehad. Het is niet met zekerheid aan te duiden wie in feite bij hem in de leer was. Velen zijn het geweest, ook uit generaties na hem. Daarom wordt hij wel eens "l'un des plus grands professeurs de musique de tous les temps" genoemd.

Ook als mens genoot de meester grote waardering : "Men kan niet anders dan hem lief hebben, zozeer munt hij uit door zijn voorkomen, zijn waardigheid en zijn vriendelijke omgang. Onder al de zangers is hij alleen van gebreken vrij, bij hem treft men alle deugden aan en hij alleen verdient de achting en de eer, waarmee de Arabieren een phenix bejegenen". (Naar een tekst uit de geschiedenis van de stad Tours, aangehaald in de Geschiedenis van de muziek in de Nederlanden.)

Is Johannes Ockeghem al dan niet te Okegem geboren blijft een open vraag, doch over zijn afstamming uit onze gemeente is vrijwel het iedereen eens.

Wij hebben recht fier te zijn op deze - misschien door ons tot op heden te weinig gekende - grootmeester, die de naam van onze gemeente tot ver over de grens doet kennen.

De Jonge Pierre

****

Geraadpleegde werken :

Uit : " 100 Grote Vlamingen" Jan van Okegem, door A.M. Pols

" Johannes Ockeghem en zijn tijd" G.O.K.D. Dendermonde

P.S. De laatste vijftig jaren werden heel wat studies aan Ockeghem gewijd. De bibliographie van de voornaamste boeken en artikelen die over hem verschenen, overtreft de tweehonderd titels.

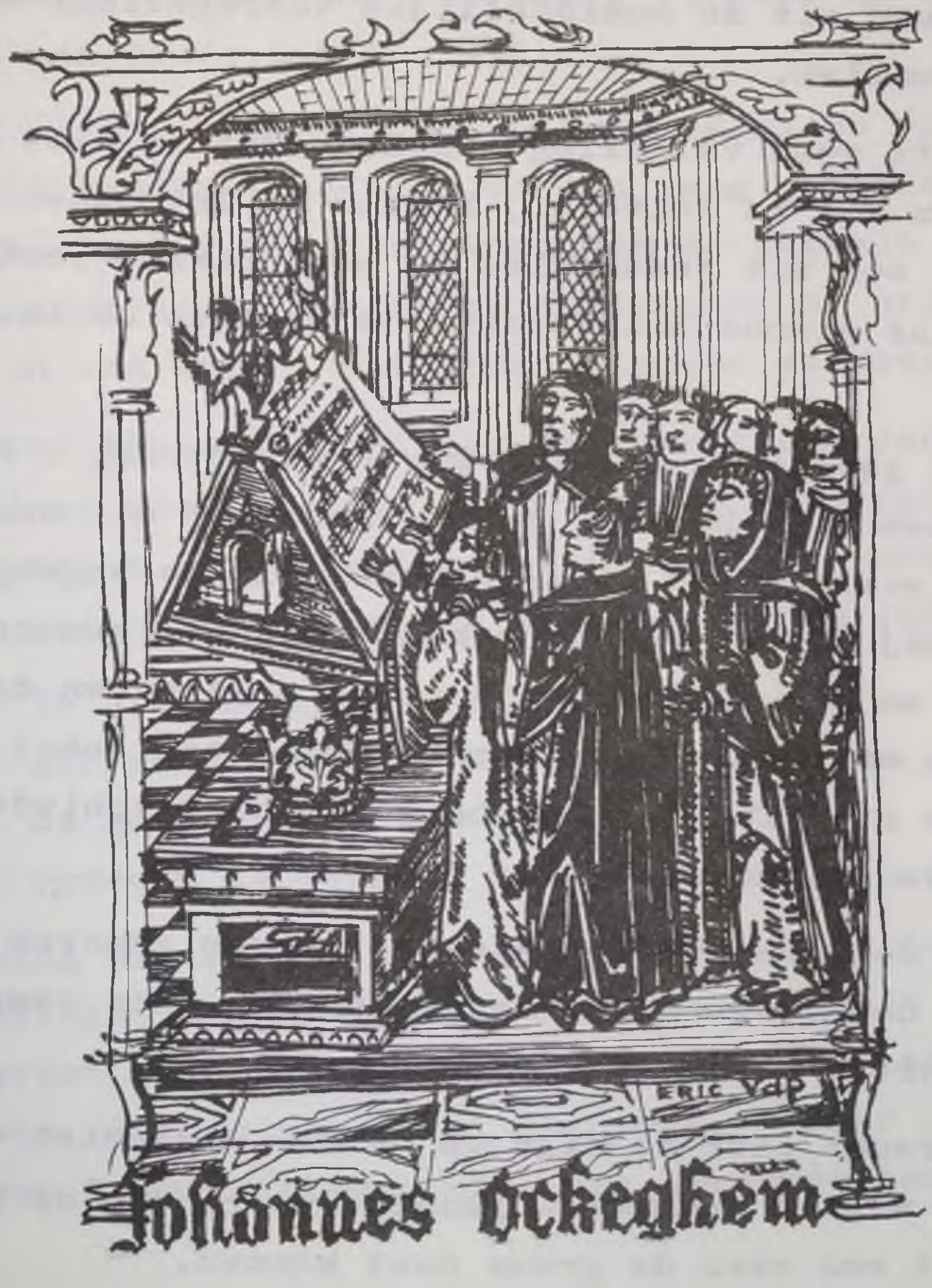

****

OKEGEMSE FAMILIES

Kanttekeningen :

Het is niet de bedoeling om van de families een echte familiegeschiedenis te schrijven. Deze stambomen vormen feitelijk het stramien waarop de geïnteresseerde in het verleden van zijn familie kan voortborduren.

Vragen in verband met families zoals : wat bezat mijn voorvader ? wat deed hij ? waar woonde hij ? enz... kunnen steeds schriftelijk gesteld worden.

Noteer wel dat slechts de gegevens uit de Okegemse parochieregisters en de burgerlijke stand gebruikt worden. Vermeldingen bij die akten of toevallig gevonden gegevens worden wel vermeld. Opzoekingen in andere gemeenten kunnen we helaas niet op ons nemen, tenzij op uitdrukkelijk verzoek en mits vergoeding van de kosten.

In de parochieregisters komen er echter zeer veel leemten voor in de vorm van :

a) sommige jaren waarvoor geen dopen of overlijdens genoteerd werden;
b) onvolledige akten, in die zin dat de herkomst van de persoon niet vermeld wordt, dat er geen verdere familieaanwijzingen zijn enz...
   Het volgende bv. komt vrij dikwijls voor : in de familie Beeckman dragen op zeker ogenblik drie personen de naam PETRONELLA. Wanneer er dan een overlijdensakte opduikt als : "23 septemb. 1679, obyt petronilla Beeckman ōibus Eccl̄ie sacramentis premunita. Sepulta in coemeterio." zonder meer gegevens, zoek dan maar uit welke van de drie het is ! Soms komt dit wel terecht, maar in de gevallen waar het echt niet gaat of bij twijfel worden alle onplaatsbare akten bij het slot van de stamboom opgesomd.
c) het doopregister 1616 - 1653 is verloren gegaan.

Daar het gehucht Impegem tot 1803 op kerkelijk gebied tot de gemeente Okegem behoorde, worden die families hier ook verwerkt.

Om te beginnen met de reeks, start ik hier met mijn eigen stamboom. Hiervan werden echter wél de afstammelingen in andere gemeenten opgezocht. Dit vroeg verplaatsingen naar : Asse, Brussel, Denderhoutem, Denderleeuw, Iddergem, Liedekerke, Meerbeke, Ninove, Pamel, Ronse en Teralfene !

VAN ISTERDAEL

Antoon Van Isterdael, Timmerman, ° St. Anna Pede 20-12-1744,
+ Ok. 6-6-1801 huwde te Okegem op 19-7-1770 met Judoca Vernaillen.

1. Cornelis ° Ok. 17-3-1771 + Ok. 13-3-1824
   x De Duffeleer Maria Josepha
2. Gillis ° Ok. 10-4-1773 + 4-10-1857
   x Verbeken Joanna Cornelia

-Joanna Catharina ° 30-9-1775
 x Ok. 1-12-1801 Egidius Bonifacius Brankaert (Ninove)

-Maria Elisabeth ° 29-7-1778

-Joannes Baptist ° 8-12-1781 + 8-12-1781

-Joannes ° 8-12-1781

-Barbara ° 10-6-1786

1. Cornelis, landbouwer, huwde te Okegem op 26-9-1801 met De Duffeleer Maria Josepha ° Denderleeuw 1781 + Ok. 5-12-1853

-Maria Theresia ° 28-11-1802 + 20-2-1863
 x Ok. 16-3-1832 Brancquaert Jean Louis (Ninove)

-Jozef Ferdinand ° 7-9-1804 + 25-2-1867 ongehuwd

-Rosalie ° 21-8-1806 + 5-10-1886
 x Felicis Mertens (Outer)

3. Pieter Jozef ° 12-3-1809 + 8-12-1884
   x Van der Speeten Joanna Maria

-Corneel ° 15-4-1811 + 22-11-1877

4. Bernard ° 23-8-1813 + 28-10-1897
   x Constantia De Brabanter

-Petronella ° 18-4-1816 + 15-2-1843 ongehuwd

5. Joannes Baptist ° 14-11-1818
   x Amalia De Boeck

-Amandus ° 4-7-1822 + 21-12-1825

2. Gillis, landbouwer, huwde te Okegem op 11-9-1801 met Verbeken Cornelia Joanna ° Ok. 1774 + 29-5-1858

6. Cornelis ° 20-7-1803 + 18-6-1873 Ninove
x Vernaillen Maria Theresia

-Jan Baptist ° 9-3-1804 + 2-7-1807

7. Gillis ° 22-5-1806 + 31-3-1882
x Vernaillen Joanna Catharina

-Anna Catharina ° 29-9-1808 + 27-3-1865
x Vetsuypens Judocus
x De Brabanter Petrus

8. Jozef ° 19-4-1811 + Pamel 11-12-1898
x Van Laethem Maria Theresia

9. Cornelis Amandus ° 15-8-1814 + 25-10-1887
x Van de Perre Maria

-Joannes Baptist ° 9-2-1817 + 27-3-1819

-Joannes Theodores ° 9-2-1817 + 21-2-1817

3. Pieter Jozef, landbouwer, huwde te Okegem op 11-7-1843 met Van der Speeten Joanna Maria ° Ok. 3-5-1809 + 3-6-1880

-Maria Josepha ° 22-8-1844 + 22-3-1924
x Vernaillen Leo

10. Pieter Amand ° 17-9-1846
x Baeyens Amelia

11. Desiré Gustaaf ° 20-4-1849
x Bourgeois Catharina Hortentia

-Henri ° 22-4-1852 + 29-5-1858

4. Bernard, landbouwer, huwde op 5-10-1854 met De Brabanter Constantia

-Benjamin ° 26-3-1857 + 1939 ongehuwd

12. Jozef ° 20-7-1858
x Van Gheel Rosa

5. Joannes Baptist, hopkoopman, huwde op 10-4-1845 met de Boeck Amalia

-Jozef Ferdinand ° 10-5-1845 + 4-2-1848

-Theofiel ° 5-4-1847 + 29-12-1917 ongehuwd

-Maria Delphine ° 13-5-1849
x Grijseels Petrus Livinus
x Aerts Petrus

-Alexanderina Rosa ° 13-8-1851 + 4-2-1859

-Maria Catharina ° 13-12-1853 + 17-5-1892
x Grijseels Joannes Eugeen

-Joanna Victoria ° 23-12-1856 + 18-1-1859

13. Felix Alexis ° 14-11-1858
x Goubert Maria Elisa

14. Philemon Theofil ° 6-3-1861 + Denderleeuw 23-12-1922
x Dujauquier Maria

-tweeling dood geboren op 12-5-1863

-Maria Hendricka ° 18-9-1864 + 25-10-1950
x De Boitselier Camillus (Aalst)

15. Jozef Ferdinand ° 11-3-1867 + 18-2-1908
x Van Damme Maria Leonia

6. Cornelis, eerst dienstknecht en daarna landbouwer te Ninove, huwde te Ninove op 8-2-1830 met Vernaillen Maria Theresia ° Ninove 9-9-1772. Hiermee had hij geen kinderen. Hij hertrouwde met Geeroms Amelie

16. Ivo ° Ninove 27-2-1837 + Meerbeke 13-1-1902
x D'Herde Sophia

-Maria Felicité ° Ninove 9-8-1838 + 9-12-1838

-Rosalie ° Ninove 28-9-1839 + 19-1-1944

-Francisca ° Ninove 28-4-1843
x Van der Elst Franciscus Edmondus

17. Felix ° Nin. 12-5-1845 + 3-1-1903
x Speliers Delphina

-Maria Anna ° 5-7-1847

7. Gillis huwde te Okegem op 26-7-1838 met Joanna Catharina Vernaillen + 1855

18. Karel Lodewijk ° Ok. 28-4-1834 + Iddergem 6-4-1915
x Baeyens Maria Jozefa

8. Jozef, landbouwer, huwde te Pamel op 6-9-1844 met Van Laethem Maria Theresia ° Pamel 6-4-1814 + Pamel 8-12-1894. Van hem komt de Pamelse tak van de familie voort.

-Francisca ° Pamel 23-6-1845 + 8-2-1873

-Joanna Catharina ° Pamel 23-4-1848 + Pamel 12-10-1916
x De Leeuw Judocus
x Van Oudenhove Petrus Joannes

19. Joannes Theodorius ° Pamel 5-7-1851 + Pamel 12-12-1934
x Souffriaùx Maria Virginia

20. Ivo ° Pamel 27-7-1854 + 18-11-1910
x Timmermans Maria Joanna

-Joanna Josephina ° Pamel 2-2-1858 + Meerbeke 3-5-1940
x Valckenier Jan Baptist
x Caenepenne Ludovicus

9. Cornelis Amandus huwde te Okegem op 21-6-1849 met Maria Van de Perre + 1890

-Cornelis Amand, kort na geboorte gestorven op 7-5-1850

-Amand, kort na geboorte gestorven op 6-7-1852

10. Pieter Amand, landbouwer, huwde te Okegem op 16-4-1874 met Baeyens Amelia.

21. Philemond ° 31-3-1875 + St.-Kath.-Lombeek 26-3-1950
x Sunaert Maria Augustina

22. Petrus Alexis ° 12-10-1876 + 11-10-1927
x Stockmans Maria Delphine

23. Constantinus ° 29-9-1878 + 28-7-1926
x Van der Donck Carolina

-Joanna Catharina ° 20-10-1880 + 19-10-1895

-Hortensia Irma ° 28-10-1882
x Van Eeckhout Cornelis Edmondus

24. Josephus ° 27-10-1884 + 9-6-1950
x Van Eeckhout Maria Angelica

25. Joannes Marinus ° 18-4-1887 + 2-12-1960
x Van der Speeten Maria Elisabeth

-Maria ° 3-6-1890 + 24-1-1962
x De Doncker Eugeen
x De Roose Felix Jozef

26. Petrus Livinus ° 1-5-1892 + Gent 23-2-1965
x Brewee Emma

-Maria Ida ° 23-1-1894 + 22-4-1955
x Cobbaert Jozef Cyriel

11. Desiré Gustaaf, landbouwer, huwde te Okegem op 14-6-1881 met Catharina Hortensia Bourgeois ° 28-3-1853 + 13-6-1931

27. Alexis ° 14-4-1882 + 23-10-1949
x Broeckaert Maria Romania

-Maria Delphine ° 20-4-1884 + 2-4-1899

-Petrus Jozef ° 24-1-1886 + 3-4-1958 ongehuwd

Is burgemeester van Okegem geweest.

28. Leo Franciscus ° 8-4-1888 + Aalst 11-9-1966
x Van Daele Maria Rosalia

-Amelia ° 16-2-1890
x Schoon Petrus Joannes

-Joanna Cornelia ° 23-8-1892
x Van Eeckhout Karel Eduard

-Philemon Alphons ° 3-5-1894 + 12-2-1896

-Achilles ° 31-12-1900 + 7-6-1925

12. Jozef, landbouwer, huwde te Pamel op 20-4-1887 met Rosalia Van Gheel ° Pamel 24-12-1860 + Ok. 20-1-1918

-Maria Theresia Leontina ° 14-2-1888 + 12-4-1973
x Van de Bosch Petrus Jozef

-Josephina ° 4-4-1892 + 1975

-Clara ° 12-7-1890
x Evenepoel Lucien

29. Hendrik Bernard ° 13-5-1894 + Aalst 28-5-1972
x De Vriendt Florina

-Mathilde ° 23-1-1897

-Maria Victoria ° 18-12-1901
x Van der Perre Franciscus

13. Felix Alexis, koopman in hop, huwde te Okegem op 30-6-1892 met Goubert Maria Eliza ° 29-3-1873

-Irma ° 13-5-1892 + 18-2-1973
x Van der Speeten Omer Frans

30. Joannes Alexis ° 3-8-1895 + 5-9-1964
x Van de Perre Maria Ludovica

31. Raymondus ° 11-2-1905
x Jacobs Regina
x Van Damme Nathalie Augusta Judith

32. Philemon Clement ° 28-12-1908
x Müller Verona

-Sylvie ° 16-4-1915
x Servranckx Julius Karel

14. Philemon Theofil huwde te Denderleeuw op 21-10-1885 met Dujauquier Maria ° Denderleeuw 5-9-1864 + 15-5-1930.
Ze vestigden zich te Denderleeuw en openden een herberg.

-Barbara Florentina ° Denderleeuw 3-3-1886
x Barbé Alfonsus

33. Clemens Frederik ° Denderleeuw 3-9-1887 + 26-6-1961
x De Koninck Maria Sylvia Julia

-Maria Delphina ° Dend. 19-7-1889
x Coppens Jan Baptist

34. Josephus Anscharius ° Dend. 15-1-1891 + 10-6-1961
x Vanderstraeten Emma

-Maria Hendrika ° Dend. 29-6-1893 + Aalst 3-5-1965
x Tuytten Julien Leon

35. Philibert Joseph ° Dend. 22-7-1896
x Vander Straeten Maria Joanna

15. Jozef Ferdinand huwde met Van Damme Maria Leonia ° Ok. 4-12-1867 + Pamel 28-6-1941. Na het overlijden van Jozef hertrouwde zijn weduwe met Franciscus Piret. Uit dit huwelijk ontstonden geen nakomelingen. Jozef Ferdinand was ''facteur in hop''.

16. Ivo huwde met Sophia D'Herde ° Voorde 1840 + Meerbeke 31-12-1907

36. Augustinus ° Meerbeke 29-9-1872 + 19-4-1929
x Van Elsen Maria Antonia

-Ida ° Meerbeke 12-5-1871 + Lot 2-5-1922
x Van Eesbeek Franciscus Victor

17. Felix, landbouwer, huwde te Ninove op 9-12-1874 met Speliers Dephina ° Ninove 28-3-1846 + 1-8-1933

-Ida ° Nin. 11-7-1875 + Anderlecht 29-1-1950

37. Vitalis Petrus ° Nin. 19-5-1877 + Anderlecht 13-8-1926
x Casteur Maria Antoinette

-Desiderius ° Nin. 2-7-1880 + 22-9-1880

-Maria Margareta ° Nin. 7-6-1883
x Roelandts Frans

-Henriette Julia ° Nin. 24-5-1885

-Irma ° Nin. 26-4-1888 + Meerbeke 19-2-1937
x Vereecken André Leon

18. Karel Lodewijk, landbouwer, huwde te Ok. op 12-4-1866 met Baeyens Maria Jozefa + Ok. 5-8-1910

38. Alexis ° Ok. 14-9-1866
x Van Laeren Joanna Catharina

-Maria Delphina ° Ok. 24-4-1869 + Aalst 29-12-1917
x Van Bossuyt Benoit

39. Oscar ° Ok. 23-1-1873 + Denderhoutem 28-8-1939
x De Dier Frederica

-Maria Sidonia ° Ok. 3-8-1875 + 11-11-1875

-Eugenia ° Ok. 3-4-1877 + 3-12-1956
x Van Snick Franciscus

-Maria Mathildis ° Ok. 5-9-1878 + Ninove 21-4-1936
x De Caesemaecker Alphonse

40. Augustus ° Ok. 22-4-1881 + Denderleeuw 2-7-1947
x Dierickx Maria Antoinetta

-Maria Octavia ° Ok. 20-9-1884 + 13-4-1886

-Ida ° Ok. 11-5-1888 + 19-1-1889

19. Joannes Theodorius huwde te Pamel op 20-2-1884 met
Souffriaux Maria Virginia ° Meerbeke 2-3-1857 + Pamel 3-8-1938

-Maria Delphina ° Meerbeke 17-2-1885

-Clementina ° Meerbeke 30-4-1886 + Ninove 6-1-1967
x Segers Jean Baptist
x Borloo

-Victor ° Meerbeke 12-2-1888 ongehuwd

-Maria Louise ° Meerbeke 17-5-1897 + Lede 14-9-1947

-Lodewijk Joseph ° Pamel 7-1-1899 + 11-1-1899

20. Ivo, landbouwer, huwde te Meerbeke op 13-1-1886 met Timmermans Maria Joanna ° Meerbeke + Pamel 25-2-1913

41. Petrus Josephus ° Pamel 8-8-1888
x Van Eesbeek Maria Catharina

-Maria Celestina ° Pamel 7-12-1889 + Pamel 18-5-1912

-Maria Anna Catharina ° Pamel 13-10-1891 + Meerbeke 6-8-1971
x Van Eesbeek Benedictus Frans

-Maria Ludovica ° Pamel 28-8-1893
x Van der Elst Joannes Franciscus

-Maria Delphina ° Pamel 26-3-1897
x Van Onsem Frans

-Bertha ° Pamel 26-10-1900 + Pamel 7-2-1901

21. Philemon, ijzerenwegwerkman, huwde te St.-Kath.-Lombeek op 24-4-1906 met Sunaert Maria Augustina ° St.-Kath.-Lombeek op 12-8-1875 + 1-2-1959

-Amelia Adelia ° St.-Kath.-Lombeek 2-10-1906
x Van Mollem Petrus

42. Petrus Alexis ° St.-Kath.-Lombeek 29-11-1907 + 18-12-1958

x Van den Meerssche Clementina Josefa

43. Frans Alfons ° St.-Kath.-Lombeek 13-3-1909
x Depré Marie Josephine Bertha

22. Petrus Alexis, landbouwer en slachter, huwde te Pamel op 26-5-1909 met Stockmans Maria Delphine ° Pamel 5-4-1884 + 3-11-1970

-Maria ° Ok. 7-3-1910
x Bellemans Marcel
x De Klerck Rufin

44. Philemon ° Ok. 11-4-1912
x Segers Alfonsina E.

45. Albert ° Ok. 31-5-1919
x Van de Velde Augusta

23. Constantinus, landbouwer en mijnwerker, huwde in 1911 met Van der Donck Carolina ° Ok. 15-11-1877 + 5-11-1916

-Martha ° Ok. 11-1-1904 + 16-11-1966
x Van den Neucker Rufin Petrus

24. Josephus, herbergier en jachtbewaker, huwde met Van Eeckhout Maria Angelica ° Ok. 3-10-1882 + 26-11-1948

46. Jules ° Ok. 28-5-1907
x Vijverman Celina Colette
x Cardoen Julienne

-Prosper ° Ok. 1-5-1910 + 4-11-1918

47. Jean ° Ok. 26-9-1912 + 18-9-1972
x De Luyck Elisa

48. Albert ° Ok. 25-8-1914
x De Vuyst Simonne

49. Paul Eugeen Alexis ° Ok. 24-1-1917
x Vlassenroot Maria Gabriëlle

50. Eduard ° Ok. 17-3-1919
x Arijs Angele

-Maria Jozefine ° Ok. 12-6-1922
x Arents Richard Benedikt

25. Joannes Marinus, spoorwegwerkman, huwde te Okegem op 2-11-1918 met Van der Speeten Maria Elisabeth ° Ok. 2-12-1888 + 1969

-Pelagia Germana ° Ok. 23-8-1919 + Liedekerke 1975
x Van Droogenbroeck Frans Jan Baptist

51. Karel Lodewijk ° Ok. 24-5-1921 + Aalst 3-12-1974
x Wittenberg Irena

52. Clement ° Ok. 5-8-1923
x De Raes Jeanne

53. Petrus ° Ok. 28-9-1927
x Van Isterdael Josephine Orthense

26. Petrus Livinus, rangeerder, huwde te Iddergem op 14-4-1915
met Brewee Emma ° Iddergem 25-9-1894

54. Philemon Petrus ° Ok. 6-10-1915 + 11-11-1964
x Van der Speeten Adela Elvira

-Amelia Irma ° Ok. 27-10-1917
x De Boitselier Camiel

-Leonie ° Ok. 12-11-1922
x De Troyer Robert

55. Justinus Marien ° Ok. 1-11-1927
x Couck Josée
x Mathijs Delphine

-Joannes ° Ok. 9-3-1932 + 29-5-1932

56. Roger Eugeen ° Ok. 30-5-1935
x Verpaelt Maria Joanna

27. Alexis, landbouwer, huwde te Okegem op 10-5-1916 met
Broeckaert Maria Romanie ° Ok. 5-1-1883

-Joanna Catharina ° Ok. 5-4-1917
x Van der Speeten Albert
x Jansegers Jozef Omer

-Maria Hortensia ° Ok. 8-5-1918
x Pauwels Franciscus Aloyisius

-Sylvain ° Ok. 6-2-1920 + 2-7-1920

-Florentina Julietta ° Ok. 31-3-1921
x Van Mele Julius Alfons

57. Andreas ° Ok. 6-11-1922
x Van Houtem Celine

58. Sylvanus ° Ok. 14-10-1924
x De Smet Angela Maria Josephine

28. Leo Franciscus, landbouwer, huwde te Liedekerke op 30-10-1922
met Van Daele Maria Rosalia ° Liedekerke 10-11-1889 + Lied.
18-5-1940. Hij vestigde zich te Liedekerke.

-Elza Maria ° Liedekerke 15-4-1924
x Asselman Hermanus Andreas

29. Hendrik Bernard huwde te Iddergem op 9-9-1920 met De Vriendt Florina ° Iddergem 18-1-1898 + 15-7-1961. Hij vestigde zich te Iddergem en aldaar werden geboren :

-Paula Adeline ° 27-3-1923
x Cornelis Ferdinand

-Gabriëlle Lucie Rosalie ° 23-5-1925

59. Jozef Raymond ° 29-5-1928
x De Deyn Agnes Romanie

60. Achille Joseph Lucien ° 5-2-1935
x De Moor Marie Louise Godelieve

30. Joannes Alexius, spoorwerker, huwde te Okegem op 28-9-1921 met Van de Perre Maria Ludovica ° Ok. 11-10-1895

-Maria Polydora ° 9-7-1922 + 2-2-1947
x Lenaerts Marcel

-Elisa ° Ok. 2-10-1923

61. Achille Georges ° Ok. 9-10-1927
x Van den Bossche Georgette Augusta Sesarina

31. Raymondus huwde te Okegem op 30-8-1929 met Jacobs Regina ° + 13-1-1945. Daarna hertrouwde hij op 14-1-1948 met Van Damme Nathalie Augusta Judith ° Ok. 18-9-1905

-Francine Catharina ° Ok. 4-6-1935
x Droessaert Gilbert Jozef

62. Frans Joannes ° Ok. 2-6-1938
x Van de Perre Ludgarde

-Esther Georgine ° Ninove 18-4-1949
x Mertens Stefaan Remy Alice

32. Philemon Clement huwde met Müller Verona. Hij woont te Zandbergen.

63. Gustaaf Omer ° Ok. 19-2-1937
x Geeroms Godelieve Elza

-Elisabeth Anna ° Zandbergen 27-3-1944
x Schockaert Pierre Jean

(vervolgt)

Herman Van Isterdael

****

DE GESCHIEDENIS VAN HET POMPKEN TE EVERSEM

DRINKWATERVOORZIENING IN ONZE GEMEENTE

Sinds de vroegste tijden is water een der eerste bekommernissen van de mens, zij het dan als drinkwater of als verkeersweg.

De eerste nederzettingen komen meestal voor nabij waterlopen of bronnen (onze voorouders hebben zich gevestigd langs de Dender).

Onze gewesten stonden zeker niet ten achter op gebied van waterleidingen. De oudste geschriften wijzen erop dat in het begin van de 13e eeuw Brugge, Ieper en Damme over een tamelijk uitgebreid net van leidingen beschikten. Buizen uit lood, soms ook uit hout, brengen water uit de reien of uit de vijvers naar het stadscentrum, waar het verder door openbare fonteinen voor het "gemeen" en met echte huisaansluitingen voor de meer begoede lieden bedeeld werd.

Voor andere steden uit het toenmalig graafschap Vlaanderen als Gent, Aalst, Geraardsbergen, die rivieren binnen hun grenzen hadden, liet de magistraat "watertrappen" bouwen en onderhouden en hield er de hand aan dat de rivieren en vooral de waterputten zo zuiver mogelijk bleven.

We moeten eraan toevoegen dat onze voorouders veel minder kieskeurig waren op gebied van water of liever, omdat ze niet beter wisten, vergenoegden ze zich ermee als het water maar helder, fris en goed van smaak was.

Rond het midden van de vorige eeuw trad met de groeiende industrialisatie en het zeer vlug stijgende bevolkingscijfer een grondige wijziging op in de behoeften. Op kwaliteitsgebied kwamen strengere eisen naar voren in verband o.m. met de opzoekingen van Pasteur.

In onze gemeente was er op het einde van vorige eeuw een dringende behoefte aan zuiver drinkwater. Waar vandaan kwam toen het water dat onze mensen gebruikten ?

1) Van de <u>bronnen</u> (vroeger sprak men van born - borne - borre -

bornput - borreput - de naam Van den Borre kan men dus verklaren : iemand die bij een borre of bron woonde).

Een bron is een natuurlijke uitvloeiing van grondwater. Onze gemeente is rijk aan bronnen of fonteinen (fontein is een verouderde naam voor bron).

Men treft eraan in de Triepen. Het water van deze bronnetjes vloeit af naar de Neerbeek, die onze gemeente doorvloeit en in de nevengracht van de Dender uitmondt.

We vinden er ook in het Phenixbos (in de volksmond Venningen genoemd). Deze bronnen voeden nu de Pondorosavijvers. Voordien bevloeide dit bronwater de "Wijmenier" en hield de bodem drassig zodat de wilgen en wijmen, waarmede manden gevlochten werden, er weelderig in groeiden.

In de wijk Idevoorde, voorheen het geleeg van oud-burgemeester Jan Van den Berghe, had men ook een bron en die voedde de visvijver.

Maar Eversem spant de kroon op gebied van bronnen of fonteinen. Vandaar dat onze voorouders de straat die het dorp met de Bakergem verbond "Fonteinstraat" noemden. De best gekende bron was te vinden aan de oude Sint-Antoniuskapel. Oude mensen noemen deze nog "het berreken of borreken". De weg die er naartoe leidt,heet nu nog Borreweg. Het water vloeide overvloedig naar de oppervlakte en spoedig werd boven de bron een bak gemetseld waarin het water zich verzamelen kon. Uit die "borreput" werd dan water geput. Telkenjare, met de eerste kermis op de derde zondag na Pinksteren tijdens de Sint-Antoniusommegang, werd dit water door de pastoor gewijd. Om hygiënische redenen werd dit reservoir dichtgemaakt en werd er een pomp geplaatst.

2) Van de "<u>steenputten</u>"

In onze gemeente treffen we hier en daar nog gemetselde drinkwaterputten aan. Enkele tientallen jaren geleden werden regelmatig putten gegraven tot op een bepaalde diepte. De oudsten onder ons hebben dit gebeuren dikwijls meegemaakt. Men dolf een schacht en bracht de aarde naar boven. Intussentijd metselde men de wanden

van de put en naarmate men onder het metselwerk aarde wegnam, zakte dit gevaarte en kon men bovenaan weer enkele lagen opmetselen. Men groef de waterput zo diep tot men op de "kwelm" kwam d.i. grond die grondwater bevat en zeer drassig is. Een houten "boom" (bodem) werd onderaan geplaatst, waarop dan keien gegoten werden om het water te ontzanden. In Eversem moest men maar een paar meter diep graven om water te hebben.

De put werd bovengronds opgemetseld en was al dan niet met een kap gesloten. Onder het dak bevond zich de windas. Met enkele zwengelslagen werd de emmer neergelaten in de put en schepte een zekere hoeveelheid water. De emmer werd daarna weer naar boven gedraaid.

De meeste waterputten waren open wat dus een gevaar betekende vooral voor de kinderen. Na de eerste wereldoorlog werden de putten goed afgesloten met een betonnen deksel en werden er pompen op geplaatst.

Maar de waterputten die toen bestonden, leverden water dat meest-

al ziektekiemen bevatte. Verschillende malen brak hier de gevreesde tyfuskoorts uit en vele inwoners stierven aan die ziekte.

De hogere overheid achtte het daarom noodzakelijk in te grijpen. In zijn omzendbrief van 30 december 1890 stelt de minister van landbouw voor dat alle gemeentebesturen dringend reglementen zouden uitvaardigen in verband met de openbare gezondheid. Hier volgt nu een fragment uit die ministeriële omzendbrief.
"De verontreiniging van het drinkwater is een van de voornaamste oorzaken van de verschijning en de uitbreiding van zekere aanstekelijke ziekten die besmettelijk kunnen worden. De tyfuskoorts, die zo dikwijls in de buitengemeenten losbarst, put bijna altijd haar oorsprong in het verbruiken van bedorven water dat de kiemen van die ziekte bevat.

De bestadigingen in den vreemde gedaan schrijven negentig maal op honderd aan deze oorzaak de losbarsting der ziekte toe en de verslagen van de provinciale geneeskundige commissies bewijzen dat hier te lande het merendeel van de gevallen deze oorzaak hebben. Deze verslagen stellen vast dat het meest altijd genoeg is het gebruik van het verdacht water te staken om aanstonds de ontwikkeling der ziekte tegen te houden.

De verhoeding der tyfuskoorts heeft dus alles te winnen bij het toepassen van maatregels die het bederven van het drinkwater zouden beletten.

Drinkwater wordt meestal altijd geput in de bovenlaag, die rechtstreeks door insijpeling, de ziekmakende bestanddelen op de oppervlakte neergelegd, ontvangt. Onder deze bestanddelen zijn de gevaarlijkste de organische stoffen, voortkomende hetzij van de uitwerpselen van mensen en dieren, die op de grond aflopen of in niet waterdichte vergaarbakken bewaard worden, hetzij van mestputten, eenvoudig in de grond gedolven, zonder enige bekleding te ontvangen.

Tot groot nadeel van de landbouw en van de openbare gezondheid laat de vóór de woningen opgestapelde mest bij regen de vloei-

bare stoffen wegdrijven; deze bemorsen op grote afstand de openbare wegen en sijpelen in de putten en fonteinen.

Op de buiten zijn deze besmettingsoorzaken bijna altijd gelegen in de onmiddellijke nabijheid der putten van bronwater : men vindt gewoonlijk de beer- en mestgierputten wanneer zij bestaan, en de mesthoop op een oppervlakte van enkele meters bij elkander verenigd. Ten einde het gevaar te verminderen, behoort men dus zich er toe te leggen de waterdichtheid te bekomen van de bakken waar men stoffen vergaart, die door hun insijpeling in de grond het water kunnen bederven."

Misschien is het interessant te vernemen welke politieverordening het gemeentebestuur toen nam in verband met de openbare gezondheid, naar aanleiding van die ministeriële omzendbrief.

1) De huizen zullen moeten langs binnen en buiten in staat van reinheid gehouden worden - gekalkte binnenmuren zullen jaarlijks moeten herwit worden - alle dakgoten moeten gemaakt en onderhouden worden.

2) Het is verboden in huizen, op straten en wegen stoffen te werpen, te gieten of neer te leggen die vochtigheid of slechten geur kunnen veroorzaken; hierin zijn begrepen mestputwater, onkruid, enz. ...

3) Het vuil keukenwater moet langs gemetselde afleidingen kunnen wegvloeien in dier voege dat het nergens kan blijven stilstaan.

4) De wanden en bodem van de mest-, beer- of aalputten zullen moeten gemetseld en ondoordringbaar zijn.

5) Het is verboden binnenshuis varkens, geitenbokken, konijnen, kiekens, eenden of alle andere welkdanige dieren of gevogelte te houden - zulks is slechts in afzonderlijke plaatsen toegelaten. Geen gemak, geen koei- nog andere stallingen zullen mogen een rechtstreeksen uitgang hebben in bewoonde plaatsen.

6) De burgemeester zal mogen het bouwen der huizen verbieden die door hun gebrekkige bouwing, onreinheid, gebrek aan lucht en licht of door welkdanige oorzaken de openbare gezondheid in ge-

vaar kunnen stellen. Vooraleer zulks te verbieden, zal de burgemeester aan de geneeskundige commissie der provincie een verslag over den toestand der huizen eisen. Het besluit waardoor de eigenaars of huurders zullen verwittigd of verplicht worden, zal de beweegredenen bevatten.

7) Het huis zal moeten volkomen verlaten zijn een maand na de kennisgeving. Indien de belanghebbende onmiddellijk de uitvoering der aangewezen gezondheidsmaatregelen begint, zal er hun het nodig tijdbestek tot voltooiing toegestaan worden en het verbod zal ingetrokken worden."

Het toenmalig gemeentebestuur voelde zich genoodzaakt iets te gaan ondernemen om de gemeente en vooral de bewoners van de wijk Eversem van drinkwater te voorzien.

In zijn zitting van 27 september 1893 had de raad zich bezonnen over de hachelijke toestand en stelde aan het provinciebestuur voor een "artesiaansen put" te laten maken. Spijtig had het bestuur zijn handen vol met de herstellingswerken aan de brug over de Dender en het brugje over de Kleine Dender (verbinding met Liedekerke). In de notulen van de gemeenteraad is tot 1898 geen enkele keer meer sprake van het project "artesiaanse put".

In 1898 (vijf jaar later dus) ziet de gemeenteraad af van het ontwerp voor het maken van een waterput en motiveert aldus zijn beslissing :

1) een gemetste waterput kan van geen nut zijn;
2) een geboorde put zou kunnen aanleiding geven tot uitgaven waarvan de gemeente het einde niet ziet;
3) de gemeente heeft haar beschikbare gelden nodig voor het bestrijden van de tussenkomst in een ontwerp van herkasseiding van de Dorpsplaats en de Kattestraat.

De hogere overheid laat echter de zaak niet meer los en dwingt het gemeentebestuur zich verder met de drinkwatervoorziening bezig te houden. Van nu af wordt het een drukke briefwisseling tussen provincie en gemeente.

Op 30 oktober 1898 schrijft het schepencollege :

"Het is te betreuren dat we er toe gedwongen zijn af te zien van het boren van een waterput gezien de ontoereikendheid van onze beschikbare gelden. Wil de provincie en de staat de grote lasten dragen dan is de gemeente geneigd tussen te komen voor de som van 150 fr."

Op 26 februari 1899 doet de gemeenteraad aan de gouverneur een nieuw voorstel :
Het gemeentebestuur is bereid een waterput te laten boren op voorwaarde dat de kosten niet hoger zouden zijn dan 1200 fr.

Om die kosten te kunnen bestrijden vraagt men aan de overheid :

1) dat het Armbureel voor de helft zou mogen tussenkomen;
2) dat de gemeente een weide zou mogen verkopen;
3) dat burgemeester en schepenen hun jaarwedde en de raadsleden hun aanwezigheidsgelden zouden mogen laten vallen.

Op 5 mei 1899 vraagt de raad opnieuw of het Armbureel in de kosten mag tussenkomen voor de helft van de som, op voorwaarde dat de aanbesteding de 1200 fr niet overschrijdt.

Het Armbureel (verschillende leden van de gemeenteraad maken er deel van uit) heeft intussentijd beslist tussen te komen voor een bedrag van 350 fr.

De gemeenteraad beslist daarop een put te laten boren op voorwaarde dat de gemeentelijke bijdrage niet hoger zou zijn dan 700 fr en dat de staat en provincie het overige zou bijpassen.

Op een zeer omstandig verslag van de heer Van Winckel, hoofd van de Technische Dienst, antwoordt de gemeenteraad dat ze 600 à 700 fr voor hun aandeel willen nemen bij het boren van de waterput.

In het jaar 1900 is de kogel door de kerk. Na vele jaren aarzeling stelt de raad voor de nodige stukken (plannen en lastenboek) aan de hogere overheid voor te leggen. Ze vragen de goedkeuring om een artesische put te boren en een pomp daarop te plaatsen, zodat de wijk Eversem van goed drinkwater zou voorzien worden.

In januari 1900 komt er een aanbieding van Petrus Bové, smid en koperslager te Wetteren, die op een stuk grond door het college

aan te duiden een put wil boren en een pomp wil plaatsen.

Hoeveel de prijsofferte precies bedroeg en welke de voorwaarden waren, vermelden de notulen niet.

In ieder geval, de gemeenteraad gaat in op de aanbieding en Petrus Bové kan de werken aanvatten. Dat moet volgens zegslieden een hele gebeurtenis geweest zijn voor de bewoners van Okegem.

Tot het begin van deze eeuw werd uitsluitend het stotend boren toegepast. Een houten stellage, boortoren genaamd, zowat 30 m hoog, werd opgericht. Aan een stel metalen stangen hing de valbeitel - een groot zwaar stalen blok met onderaan scherpe kanten. Een hefboom bracht de stangen in beweging waardoor de valbeitel eerst werd opgehaald en daarna met een zware plof neerviel, de gesteenten verbrijzelde en aldus, stotend door de verschillende aardlagen heen boorde. Om het instorten van de put te beletten werd deze verbuisd d.w.z. werden stalen buizen naargelang de put dieper werd in het boorgat neergelaten.

In juli 1900 was de aannemer tot op een bepaalde diepte geraakt en spoot een soort "zwart" water naar de oppervlakte. De gemeenteraad stelde voor het water ter ontleding te zenden naar Gent en verder het advies van de hogere overheid af te wachten om te zien of de werken moeten voortgezet of gestaakt worden.

In september kreeg men het verslag toe van de hoofdingenieur van de Provinciale Technische Dienst. Deze stelt voor de put dieper te boren en geeft daarbij de voorstellen van de putboorder Bové (waarschijnlijk de meerkosten). De raad aanvaardt de voorstellen en de werken worden verder gezet.

In september 1901 moet de artesische put voltooid geweest zijn, want toen aanvaardde de gemeente de rekening. Ze vermeldt o.m.

a) daglonen der werklieden - 62 dagen à 16,.. fr = 999 fr;
b) levering van 113 meter buizen à 5,20 fr per m = 587,60 fr

1579,60 fr

Als we de rekening bekijken moet de put dus minstens 110 m diep zijn.

De heer Van Betsbrugge, putboorder te Oeselgem, verstrekte me nog volgende inlichtingen betreffende het putboren.
Een boorput bestaat uit een buis die tot in de watervoerende laag is gebracht. Het gedeelte van de buis dat zich in de watervoerende laag bevindt, is geperforeerd en noemt men filter. Het gedeelte boven de watervoerende laag tot aan de oppervlakte heet stijgbuis. Om deze buis in de grond te brengen moet men boren. Men kan ofwel droogboren (langzaam) of spoelboren (snel).

Droogboren wordt praktisch alleen toegepast bij grondonderzoek, dit omdat de grondspecie dan in zijn oorspronkelijke staat boven wordt gehaald - bij spoelboren is de specie vermengd.

Spoelboren wordt algemeen toegepast bij waterwinningsputten en olieboringen. De boorstangen worden ofwel in de grond geslagen (percutie) ofwel in de grond gedraaid (rotatie). In het eerste geval gebruikt men boorbeitels, in het tweede geval zijn het rolbeitels.

De boring wordt uitgevoerd met een daartoe geconstrueerde installatie, die hoofdzakelijk bestaat uit : een waterpomp, een toren of mast, een takel om de buizen te laten dalen, een mechanisme dat de boorstangen optrekt en neer laat vallen, een draaitafel die de boorstangen een draaiende beweging geeft.

Rotatie wordt meestal toegepast om door steenlagen en tot op grote diepten te boren.

<u>Werking</u> : De pomp stuwt een grote hoeveelheid water onder hoge druk door de boorstangen naar de beitel. Het water verlaat de beitel, neemt de door de boorbeitel losgemaakte aarde mee langs de buitenkant van de boorstangen terug naar de begane grond. Boven gekomen wordt de aarde van het water gescheiden en vloeit het water terug naar de pomp.

Wanneer de boring voldoende diep is, worden de boorstangen uit het boorgat getrokken en de putbuis ingelaten. De ruimte tussen boorgat en putbuis wordt volgestort met kiezelstenen. Een pomp wordt geplaatst voor het ontzanden van het water en tevens voor het bepalen van het debiet van de put. Als het water zandvrij is, is

de put klaar voor gebruik.

Okegem, en vooral Eversem, beschikte nu over goed drinkwater. Het water kwam uit de omgebogen buis gestroomd en iedereen kon naar believen met emmers of kannen het goede water opvangen. De mensen hadden er rap iets op gevonden en plaatsten onder de buis een grote houten kuip. Daaruit kon nu water geschept worden. De gemeenteraad vond dit water scheppen alles behalve hygiënisch en vroeg daarom aan de putboorder P. Bové een aanbieding met plan en bestek voor een vergaarbak van 1 m3 die voorzien is van twee kranen om er het water uit te laten vloeien.

De raad vraagt ook dat deze vergaarbak zou beschut zijn tegen het opklauteren van de kinderen. Zo hebben velen van ons "het pompken" gekend : een grote vergaarbak verzamelde het water dat uit de put gestroomd kwam. Langs een koperen kraan, op zo'n hoogte geplaatst dat men er een emmer onder plaatsen kon, stroomde het water naar buiten. Bovenaan de bak was er een uitloopbuisje, aldus kon het water als de bak vol was naar buiten stromen en naar de beek afvloeien. 's Zaterdags, maar ook 's maandags als er moest gewassen worden, was er een grote toeloop van waterhalers : met gewone kannen, melkerijkannen, met grote ketels en zelfs met fameuze "berrevaten" (grote, ronde houten of ijzeren kuip) kwam men te Eversem water halen.

Mag ik nogmaals de historie van het'pompken' onderbreken om u wat meer inlichtingen te verstrekken over het "artesisch water".

Artesisch water is grondwater dat onder natuurlijke druk staat. Deze druk ontstaat gewoonlijk hierdoor dat de watervoerende zandachtige laag ingesloten zit tussen niet doorlaatbare kleilagen. Wordt er een opening geboord door de bovenste afsluitende kleilaag tot in de met water verzadigde zandlaag, dan wordt het water in het boorgat gedrukt met een kracht, die afhankelijk is van de hoogte tot waar de zandlaag met water verzadigd is (volgens de wet van de communicerende vaten). Om die redenen zijn er spuitende en niet-spuitende artesische putten.

De benaming "artesisch" is afgeleid van de naam Artois, een streek in Frankrijk, waar dergelijke putten voor het eerst in groot getal werden geboord.

De zandachtige watervoerende laag noemt men artesische stroom. Dit is in feite een reusachtig plat reservoir van artesisch water. De uitgestrektheid van dit reservoir beslaat enkele vierkante km.

Al het regenwater dat in een streek door de lemige bodem doorsijpelt, komt in de zandlaag terecht en wordt naar beneden door de onderliggende kleilaag tegengehouden en is gedwongen zijwaarts

de helling van de geologische formatie te volgen tot het door een bedekkende kleilaag wordt ingesloten. Van dat moment is het artesisch water geworden.

Artesisch water heeft steeds een afstand van enkele km afgelegd vooraleer het in de artesische put wordt opgepompt. Het heeft dus een natuurlijke filtratie ondergaan, zodat het vrij is van bacteriën en dus drinkbaar is.

Het water heeft, door de lange filtratieafstand, scheikundige eigenschappen verworven, zodat het grondig verschilt van het water van de gewone drinkwaterputten en ook van gewoon bronwater.

Het water van drinkwaterputten evenals van de meeste bronnen is hard water. Dit komt doordat het regenwater in de bodem dringend, steeds min of meer grote hoeveelheden kalk als bicarbonaat oplost. Dit kalkgehalte is oorzaak van het vrij grote zeepverbruik dat de huisvrouw nodig heeft als ze wast. Men drukt de hardheid van het water uit in hardheidsgraden - een graad betekent een gehalte van ± 10 mg kalk per liter water. Gewoon drinkwater heeft een hardheid van meer dan 30 hardheidsgraden.

Dringt het hard grondwater in de artesische zandlaag, dan worden de calcium-ionen geleidelijk in de filtrerende laag vastgehouden en uitgewisseld tegen natrium-ionen (hetzelfde gebeurt bij de toestellen die men op de waterleiding plaatst om het water te ontharden). Ingevolge de filtratietoestand wordt het water steeds zachter. Uiteindelijk heeft het nog een hardheid van 6° en is zacht natriumhoudend water.

Bij het aanboren van een artesische stroom wordt er steeds naar gestreefd in de verziltingszone terecht te komen. Het water uit deze zone is het beste water voor nijverheden die zacht water nodig hebben, zoals weverijen, wasserijen. Ook als drinkwater is het uitstekend, vandaar zo belangrijk voor brouwerijen, onderwijsinstellingen.

Het hele probleem van de boring van een artesische put komt dus hierop neer dat men de boring uitvoert tot op de kleinste diepte, waarbij men in de verziltingszone terecht komt. De plaats

waar geboord wordt, heeft weinig belang, gezien de artesische stroom telkens een oppervlakte van enkele km2 beslaat. Alleen dient erop gewaakt te worden dat men tenminste even diep boort als de diepte van de dichtsbij gelegen artesische put.

De hoeveelheid water, bevat in zo'n artesische waterlaag is natuurlijk beperkt niettegenstaande de uitgestrektheid van het waterreservoir. Immers de dikte is vrij gering en door het pompen ontstaat rondom het pompgat een waterarme zone, die slechts opnieuw wordt aangevuld naarmate het water doorheen de fijne zandporiën kan sijpelen.

Tengevolge van het steeds toenemend aantal artesische putten en de grote hoeveelheden water die uit de vrij dunne waterlagen worden opgepompt, daalt van jaar tot jaar de waterstand in vele putten. Zo zijn reeds talrijke putten droog gevallen omdat te veel liefhebbers vóór hen en op gunstiger plaatsen water tappen. Andere putten leveren alleen nog water na het weekend omdat op zaterdag en zondag in de gunstiger gelegen putten (hoger op) weinig of niet gepompt wordt.

Men beschikte dus in onze gemeente over een waterput die uitstekend water leverde. Het "water halen" was voor velen een tijdrovende karwei. Daarom wou de gemeenteraad het probleem van de waterverdeling aanpakken. Zij vraagt hiervoor advies aan de Provinciale Technische Dienst.

In zijn schrijven van 22 juli 1903 stelt de hoofdingenieur het volgende voor : Het water van de artesische put kan in grote vergaarbakken verzameld worden en bij middel van onderaardse geleiders afgeleid worden naar verschillende openbare pompen.

De raad vraagt daarom aan de Bestendige Deputatie dat de Technische Dienst zich zou gelasten met het opmaken van het nodige ontwerp en stelt voor dat de gemeente 5 % van de uitgaven zal betalen.

Tot 1907 hoort men van de zaak niets meer. In mei 1907 constateert Dr. Bauwens opnieuw gevallen van tyfuskoorts in Okegem.

De besmette waterput wordt gesloten en de bewoners van de Neerbeek zijn verplicht hun water te halen aan de artesische put of het pompken. Op voorstel van de minister van landbouw zal het water van andere twijfelachtige steenputten in de gemeente een scheikundige en bacteriologische ontleding ondergaan.

Nu was het probleem van de waterverdeling terug gesteld. In 1908 was ingenieur Cauterman van de Technische Dienst met het ontwerp en lastenboek klaar. Het maken van een vergaarbak met aftakkingen en pompen zou ± 7600 fr kosten. De gemeenteraad gaat akkoord met de uitvoering hiervan op voorwaarde dat de staat 2/3 betaalt, de provincie 1/6. Het overige 1/6 zou door de gemeente gedragen worden.

Daar de staatstussenkomst maar 1/3 zou bedragen, beslist de raad op 7 juni 1909 het ontwerp voor waterverdeling in de gemeente voor onbepaalde tijd te verdagen, "want den geldelijken toestand van de gemeente is ontoereikend".

In de raadszitting van 15 september 1911 wordt de knoop dan definitief doorgehakt : de raad stelt vast dat de artesische put van Eversem, die 9,5 l water per minuut geeft, voldoening schenkt en besluit van de werken van waterverdeling bepaaldelijk af te zien.

Zo moeten de bewoners van de gemeente zich maar behelpen met water van de artesische put of het water van hun eigen put. Dergelijke putten werden intussentijd regelmatig gemaakt bij nieuw gebouwde huizen. Zo vernam ik dat de waterput op de Kattestraat, eigendom van Jozef Neukermans, gegraven op 19 augustus 1924, 24 meter diep is. Dit zal waarschijnlijk de diepst gegraven put van onze gemeente zijn.

In de notulen van de gemeenteraad moeten we wachten tot 1939 vooraleer er nog sprake is van water of waterverdeling.

Nadat de Fonteinstraat door aannemer Schockaert van Erondegem gelegd was, heeft hij de waterput van Eversem nog van een grotere vergaarbak voorzien. Zo kon er zich tijdens de nacht meer water verzamelen en moesten de waterhalers niet te lang wachten om hun provisie op te doen.

Na de tweede wereldoorlog werd in de fabriek Nervia een put geboord van 70 à 80 m diepte. Deze boring werd noodlottig voor het "pompken" van Eversem. Want uit de vergaarbak stroomde maar een flauw straaltje water meer en onze mensen die nog niet beschikten over drinkbaar water moesten toen veel tijd besteden om zich van het nodige water te voorzien.
Het toenmalig schepencollege moest dus spoedig een oplossing vinden. De heer Jules Dutrieu, putboorder te Wetteren, stelt in een aanbieding het volgende voor :
a) de buis van de geboorde put af te snijden op 0,60 à 0,80 m onder de begane grond;
b) op de buis iets aan te brengen zodat er een pomp aan vastgehecht kan worden;
c) een kolompomp te plaatsen.
Deze werken wil hij uitvoeren voor de som van 2840 fr.
Het college aanvaardde de aanbieding en besliste de werken zonder uitstel te laten uitvoeren.

De kolompomp stond geplaatst maar nu stond men voor een ander feit. Het bovenhalen van het water met de pomp vroeg zulk een grote inspanning dat de kinderen onmogelijk het werk aankonden.

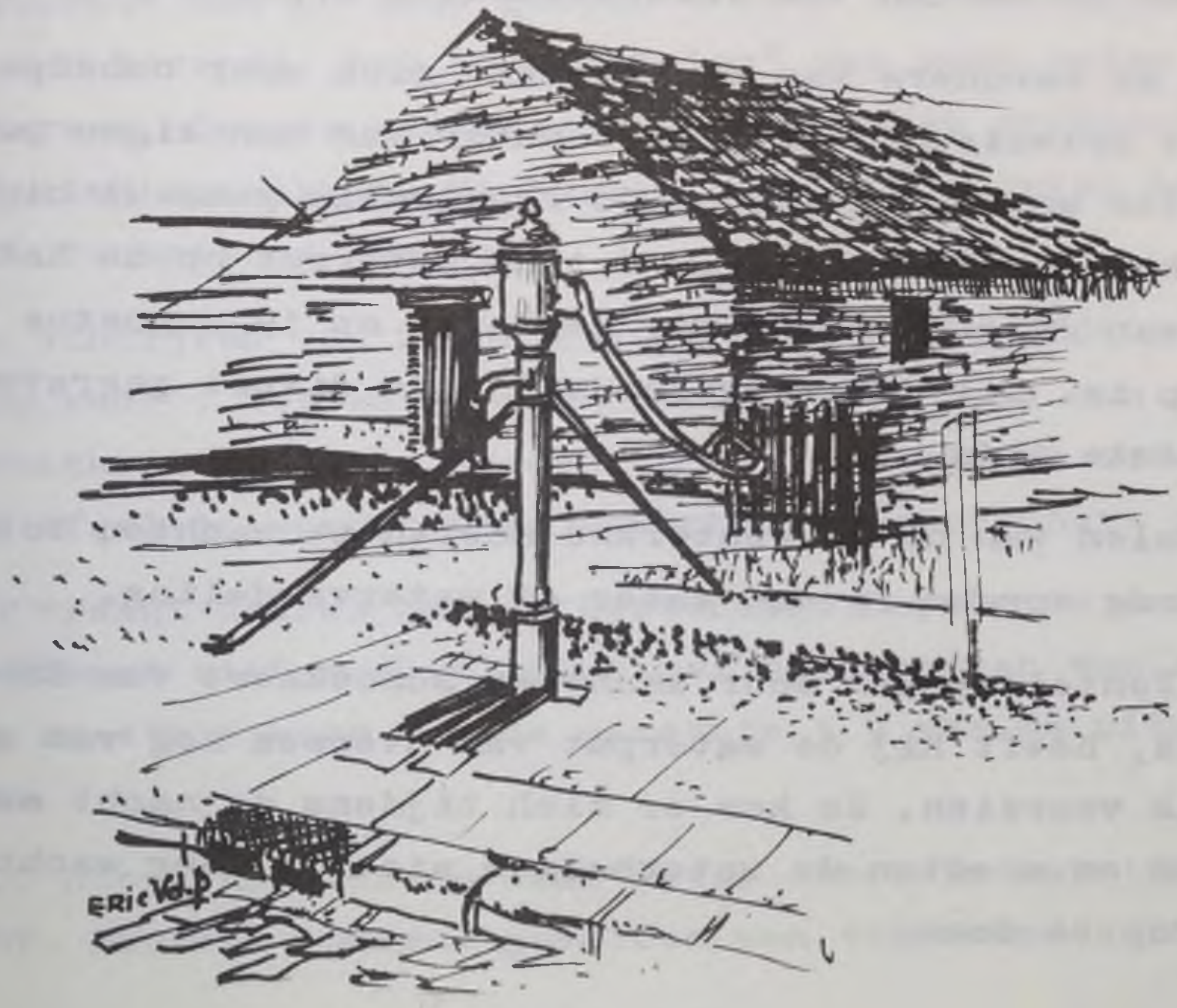

Het college schrijft daarom aan de putboorder en ook aan de Technische Dienst dat de pomp geen voldoening schenkt.

In 1948 plaatst de aannemer Dutrieu een kleinere pomp op de waterput en het is diezelfde pomp die we tot voor enkele tijd (bij de wegeniswerken aan de Fonteinstraat werd ze afgebroken) nog aantreffen in Eversem.

Ze gaf, tot zeer groot spijt van vele Okegemnaren, niet meer voldoende water en onze mensen verwachtten van het gemeentebestuur dat het zich zou gelasten met een moderne waterbedeling.

In 1949 is er dan een eerste contact met de Nationale Maatschappij voor Waterleidingen en werd een voorontwerp opgemaakt voor de watervoorziening in de gemeente.

Spijtig genoeg was het weer iets van lange duur en moesten onze mensen oefenen tot in 1957 want dan pas besluit het toenmalig bestuur tot de definitieve aanvaarding van de werken.

In 1958, jaar van de wereldtentoonstelling te Brussel, had men in Okegem "kraantjeswater". Slechts enkelen sloten niet aan omdat, naar ze beweerden, ze over goed drinkwater beschikten.

Zo eindigt dus vrij plotseling de geschiedenis van het pompken te Eversem. Jarenlang heeft het daar gestaan, mijmerend over voorbije glorie ...

Het huidig schepencollege is zinnens de pomp van Eversem na de voltooiing van de werken aan de Fonteinstraat terug te laten plaatsen en als het kan ze opnieuw te laten werken.

P.S. In onze gemeente zijn er nog op een paar plaatsen artesische putten geboord, waarvan het water niet alleen door de eigenaar maar ook door de inwoners gebruikt werd.

1. Op de Dorpplaats bij Wed. J. Nuyts werd een put geboord die 126 m diep is. Het water werd gebruikt om vellen te wassen.
2. Op de Brabantersweg in het werkhuis van wijlen E. De Roeck. Het water diende voor de bewerking van leder.

3. Op de Hazeleersstraat in de bloemisterij "De Guldenboom" liet dhr. Leon Philips een paar putten boren.

<u>Geraadpleegde werken</u>

1. Water, een levensbehoefte. Stad Aalst - Bedrijf voor Waterbedeling.
2. Bestuurlijk memoriaal.
3. Natuurspiegel van Oost-Vlaanderen o.l.v. Prof. Dr. L. De Leenheer.
4. De notulen van gemeenteraad en schepencollege.

Van der Speeten Jozef.

****

VONDELING TE OKEGEM

Adriaan De Brabanter, 40 jaar, landbouwer te Okegem en Petrus De Clerck, 60 jaar, dagloner en eveneens wonend te Okegem, vertrokken om zeven uur 's morgens naar het veld om er te gaan arbeiden. Ze namen daarvoor het wegeltje leidende van Okegem naar Denderhoutem. Zo kwamen ze aan het veld genaamd "de triepen" op ongeveer acht minuten gaans gelegen van de dichtsbijzijnde huizen. Plots hoorden ze kindergeschrei en ze zagen op zes passen van het wegje een kindje liggen, daar achtergelaten op gevaar van sterven.

Ze namen het wichtje mee en brachten het naar de burgemeester, die samen met hen het kindje onderzocht naar mogelijke merktekens op het lichaam. Andere herkenningstekens zoals een briefje of iets dergelijks trof men niet aan.

Het is een meisje, ongeveer drie à vier dagen oud. Het is gekleed in een blauwe gestreepte borstrok van geitehaar, een rood-bruin mutsje en een hemdje dat vooraan genaaid is. De getuigen hebben niemand gezien noch ontmoet die dit kind daar zou kunnen neergelegd hebben. Daarom heeft de burgemeester het dan de naam : JOANNA CATHARINA VANDETRIEPEN gegeven daar identificatie toch onmogelijk was en het zo in de registers laten noteren. Mevrouw Catharina Snoeck, echtgenote van Jan Neuckermans heeft het kind daarna naar het burgerlijk hospitaal te Ninove gebracht.

Dit voorval gebeurde te Okegem op 18 oktober 1810 en Joannes Hendrickx, burgemeester, schreef het voorgaande relaas van de feiten. We hebben te Ninove verder gezocht naar de eventuele lotgevallen van het voornoemde kind, doch niets gevonden. Zeker is dat zij er niet gehuwd noch gestorven is.

Weeskinderen werden meestal zogauw ze konden werken, uitbesteed om een stiel te leren. Voor meisjes was dat meestal bij een boer. Waarschijnlijk kwam Joanna Catharina ergens in de omstreken van Ninove terecht. Indien we haar naam toevallig in een of ander document zouden terugvinden, dan hoort u er nog van.

Van Isterdael Herman

****

LEDENLIJST 1976 (AFGESLOTEN OP 1 JUNI 1976)

I. Ereleden

- Kestens Willy	Idevoordelaan 69
- De Vos Rudi	Kattestraat 5
- De Doncker Gustaaf	Fonteinstraat 69
- E. H. Van de Perre Edmond	Kalkstraat 44 Sint-Niklaas
- Meeremans Gilbert	Guido Gezellestraat 71 Denderleeuw

II. Leden

- De Dier Etienne	Dorp 17
- Vernaillen Justin	Dorp 26
- Vernaillen Albert	Dorp 8
- Van Isterdael Frank	Dorp 32
- Chiau Henri	Dorp 20
- De Bruyn Omer	Broekstraat 1
- De Groote Achiel	Burgemeester Couckstraat 7
- Becqué Georges	Burgemeester Couckstraat 4
- Dhr. en Mevr. Wijnant-Spitaels	Idevoordelaan 51
- Van der Speeten Alfons	Kattestraat 30
- Servranckx Luc	" 11
- Van Isterdael Raymond	" 14
- Vernaillen Etienne	" 140
- De Strijcker Desiré	" 71
- De Brabanter Marcel	" 33
- Van de Perre Frans	" 26
- Bijl Frans	" 86
- Van Nerom Rosa	" 118
- Neukermans Albert	" 113
- Ghijssels Hubert	" 84
- Ronsijn Oscar	" 123
- De Kock Frans	Riefstraat 4
- Wed. De Boitselier-Bruyland	Astridbaan 2
- Jacobs Cyriel	" 10
- Vernaillen Petrus	Leopoldstraat 85

- Van der Weeën Petrus	Leopoldstraat 91
- Wed. Van Isterdael-Wittenberg I.	" 59
- Van Laeren Marc	" 11
- Stalpaert Herman	" 79
- Veirman Eddy	" 69A
- De Dier Marcel	" 60
- Van Isterdael Alfons	" 70
- Van Schelvergem Jozef	Neerbeekstraat 1
- Anthoens Achiel	Bosstraat 9
- Ardans Jan	" 52
- Van Isterdael Walter	"
- Wed. Nuyts-Baeyens Ida	" 48
- Van der Straeten Petrus	" 40
- Spitaels Alfons	Steenweg op Aalst 6
- De Roose Marcel	" 44
- De Backer Remi	Ijzerenweg 2
- De Backer Patrick	" 2
- Van den Bossche Gilbert	Stationstraat 21
- Van der Poorten Leon	" 17
- De Deyn Jan	" 24
- Buydens Firmin	" 15
- Heyvaert Dirk	Kouterbaan 23
- Van Vreckem Liesbeth	" 42
- De Schrijver Willy	" 40
- Van Laeren Roger	" 19
- Cosijns Leonie	" 59
- Wittenberg Magda	" 56
- D'Hoe Marcel	" 46
- Linthout Willy	Borreweg 2
- De Dier Elvire	Eversemweg 3
- Van Holsbeek Victor	" 1
- Vernaillen Gustaaf	Fonteinstraat 3
- Van der Speeten Marie-Therese	" 42

- De Bruyn André	Fonteinstraat 52
- Helpers Gilbert	" 50
- Cosijns Maurits	" 58
- Bourgeois Gerard	" 81
- Van Boxstael Aimé	" 49
- Van Isterdael Jan	Hazeleerstraat 6
- De Cocker Pierre	" 21
- De Jonge Luc	" 43
- Van Boxstael Frans	" 60
- Gies Richard	" 50
- Deville Eddy	" 39
- Verbeken Lucien	" 40
- Van der Speeten Alfons	Rue de Chièvres Sirault (7990)
- Ronsijn Paul	Steenweg 148 Outer (9406)
- Couck Romain	Merksemheidelaan 4 Merksem (2060)
- Gies Marc	Steenweg op Aalst 123 Denderleeuw
- Vernaillen Gilbert	St.-Martinuskerkstraat Ganshoren
- Timmermans Paul	Antwerpse Steenweg 323 St.-Amandsberg (9110)
- Van den Borre Robert	Boelarestraat 18 Geraardsbergen (9500)

****